

CĂUTAREA INTERMITENTĂ

Opera lui Eugène Ionesco:

Scrieri în limba română: *Elegii pentru ființe mici* (versuri, 1931), *Nu* (critică literară, 1934), *Englezește fără profesor* (piesă de teatru, 1943), *Război cu toată lumea* (publicistică, 1992).

Scrieri în limba franceză:

Teatru: *La Cantatrice chauve*, *La Leçon*, *Les Salutations*, *Jacques ou la Soumission*, *L'Avenir est dans les œufs*, *Les Chaises*, *Le Maître*, *Le Salon de l'automobile*, *Victimes du devoir*, *La Jeune Fille à marier*, *Amédée ou Comment s'en débarrasser*, *Le Nouveau Locataire*, *Scène à quatre*, *Le Tableau*, *L'Impromptu de l'Alma*, *Tueur sans gages*, *Rhinocéros*, *Délire à deux*, *Le Piéton de l'air*, *Le roi se meurt*, *La Soif et la Faim*, *La Lacune*, *Exercices de conversation et de diction françaises pour étudiants Américains*, *Jeux de massacre*, *Macbett*, *Ce formidable bordell*, *L'Homme aux valises*, *Voyages chez les morts*, *La Nièce-Épouse*, *Le Vicomte*, *Le Rhume onirique*, *Les connaissez-vous?*, *Maximilien Kolbe*.

Proză: *La Photo du Colonel* (nuvele, 1962), *Le Solitaire* (roman, 1973).

Eseuri și memorialistică: *Notes et contre-notes* (1962), *Journal en miettes* (1967), *Présent passé, passé présent* (1968), *Antidotes* (1977), *Un homme en question* (1979), *Entre la vie et le rêve. Entretiens avec Claude Bonnefoy* (1987), *Une quête intermittente* (1987).

Volume de desene: *Découvertes* (1969), *Le Blanc et le Noir* (1981).

EUGÈNE IONESCO
CĂUTAREA
INTERMITENTĂ

Traducere din franceză de
BARBU CIOCULESCU

Ediția a II-a, revăzută

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

*Rodicăi,
lui Marie-France*

La 12 iulie 1986, am sărbătorit cincizeci de ani de la căsătoria noastră, a Rodicăi și a mea, „nunta de aur“.

Fiica mea, Marie-France, era de față la masa festivă. Petrecerea a avut loc la Saint-Gall. În afară de noi trei, mai erau Jurg Janet, Francesco Larese, Sylvie, o prietenă elvețiană, și Ion Vianu, medic psihiatru, stabilit lângă Geneva, fiul profesorului Tudor Vianu de la București. Tatăl lui era un mare intelectual, la cursurile căruia am asistat. Era soțul mamei lui Ion. Soția lui, soția lui Tudor, Lilica, a fost colegă de clasă și cea mai bună prietenă a soției mele. Ion era deci reprezentantul părinților lui și al trecutului nostru. De fapt, masa a avut loc în intimitate, dacă pot spune așa.

Am fost fotografiați. S-a făcut un album cu niște imagini foarte frumoase ale soției mele, ale fiicei mele și ale mele însumi, dar mai ales ale străzilor acestui minunat oraș care este Saint-Gall, în jurul catedralei, apoi pe terasa unui mic restaurant pitoresc. Orașul și frumoasele lui case au constituit, dacă pot să spun așa, obiectivul fotografiilor.

Cincizeci de ani. Cincizeci de ani deja. Cincizeci de ani, jumătate de secol, absolut incredibil, așa de mult, dar așa de puțin; așa de plin de evenimente universale și

personale: atâția prieteni, atâția dușmani publici sau intimi morți. Sute, sute de morți în urma noastră, sute. Nu se pot număra: îmi revine în minte figura mamei mai întâi, mama, de mult, de evuri dispărută; tata și a doua lui soție, familia mea vitregă. Apoi, ca juxtapusă, Anca, mama soției mele, care a fost a doua mea mamă. Mă adoptase: devenisem fiul ei, spunea că mă iubește mai mult ca pe Niki, adevăratul ei fiu. Vai! Am abandonat-o. Aproape, sau mai degrabă, hazardurile Istoriei sunt cele care ne-au constrâns; n-a putut să vină la Paris, așa cum spera, în 1945, căci a murit subit, în brațele bonei noastre, atât de credincioasa Maria. Niki nu mai locuia acasă, ocupat cum era cu politica lui murdară, era cu regimul comunist, ceea ce nu l-a împiedicat să facă mai mulți ani de închisoare, însă din alte motive decât politice. Anca, a doua mea mamă, n-a cunoscut-o pe Marie-France. Și sora mea, Marilina, și familiile noastre, și atâția prieteni, atâția prieteni – morți; morți. Se numără doar câțiva supraviețuitori ai acestui imens naufragiu. *Rari nantes in gurgite vasto*.¹ Războaie, boli, sinucideri, asasinate, pușcării, bătrânețe. Ce-a devenit acest tineret? Acești scriitori și acești poeți, și aceste genii, acest tineret, „tânăra generație“, cum cu mândrie se intitula, neînchipuindu-și că bătrânețea, moartea existau, că ele îi așteptau la capătul drumului. Unde sunt eternii tineri, cum se credeau ei? Sau, în orice caz, creatori de capodopere nemuritoare, „capodopere“ uitate, îngropate, dispărute printre zeci de mii de alte capodopere, grămezi, și grămezi, și grămezi de tablouri, de hârtie, de hârtii, de vorbe luate de vânt, vântul, vijeliile Istoriei, sau numai

1. Pușini înotă în apele adânci (lat.) (*n. tr.*).

timpul, acest hău implacabil, durata care uzează, distruge, sfâșie, dizolvă totul. Banalități, da, banalități, adevăruri. Adevăruri pe care fiecare, fiecă generație le descoperă, progresiv, cu aceeași uimire, cu aceeași disperare, aceeași jale, de secole, de secole, de secole. Iar această descoperire este și ea o banalitate. Adevăr, uimitoare banalitate, neașteptat adevăr. Păcăliți mai suntem.

De-a lungul tuturor adversităților de care ne-am izbit (numai de adversități ai parte), soția mea, atât de micuță, de frumoasă, de energică, atât de incredibil de vitează, domnișoara atât de grațioasă de altădată, mi-a dedicat existența ei, a îmbătrânit alături de mine, s-a hotărât să trăiască prin mine, pentru mine; fără să se cîntească, ea m-a ajutat, m-a susținut, a luptat împotriva depresiilor mele ciclice, împotriva disperărilor mele, a jalei, mi-a potolit mâniile, a fost amanta, măicuța mea, secretara mea, medicul meu, infirmiera mea, fără răgaz, fără răgaz, în ciuda bețivănelilor mele, a călcatului meu pe alături, a egoismului meu, a vanităților mele literare, ea, mereu lângă mine, gata să mă susțină în nenumăratele mele căderi, să-mi aline deznădejdea, ea, fără de care nici n-aș exista. Fără de care n-aș putea exista. Treburile cele mai apăsătoare ea le face, adesea ca să evite să le fac eu. Scumpa, iubita mea, atât de credincioasă, preacredincioasa, incredibil de fidela mea soție. Încă și astăzi, curajoasă, muncind și luptând împotriva reumatismului ei, lucidă, în pofida vârstei, mereu prezentă, mereu alături de mine. Biet micuț odor, bietul meu înger păzitor, care mă urmează pretutindeni, care mă sprijină în continuare, mereu, la limita și dincolo de limita puterilor ei.

*

Saint-Gall, iulie 1986

Citești o carte, de literatură sau de alt gen, pentru calitățile ei literare, evident, pentru inovațiile în expresie, adică pentru originalitatea ei, pentru stil etc.

Sau citești ca să capeți informații (de tot soiul, politice, sociale, religioase sau filozofice, științifice).

Calitatea literară care mă pasiona atâta, altădată (care mă preocupa în primul rând), astăzi îmi este indiferentă.

Cât privește informațiile, evenimentele actualității mi le furnizează, în fiecare clipă, pasionante, crude, atroce, teribile, scandaloase, tragice, niciodată comice. Și toate aceste evenimente, toate aceste informații sunt mai cu tâlc, mai încărcate de învățăminte, mai spectaculoase, mult mai tulburătoare, și mai strivitoare, și mai paralizante decât finețurile literaturii și literatorilor. Ziarele, mass-media îmi ajung și mă copleșesc. Mă dezinteresez de politica de toate zilele, care nu-mi mai spune nimic. O cunosc și o arhicunosc. Nu e în stare de nimic, politicienii nu pot schimba nimic. Informațiile religioase sau filozofice mă lasă în îndoiala mea totală.

Nu mai am nici un motiv, nici o sete, vai, de a mă adânci în lectură și, când mă gândesc ce lector pasionat am putut fi odinioară, mă cuprinde jalea, dar nu-i nimic de făcut, nu mai găsesc satisfacție în lectură, acest „viciu nepedepsit”; și, dacă nu citesc, și de scris scriu cu chinuri, forțându-mă... și încă destul de rar.* Mă copleșește deci

* Nu e întotdeauna adevărat. A fost adevărat până de curând. Mi-am regăsit dintr-odată pasiunea lecturii și a gândirii, a altora, a mea. Închipuiți-vă, citesc cărți de spiritualitate, pe care le alternez cu romane polițiste. Dimineața sunt altul decât în ajun, seara nu mai sunt cel de dimineața. Din fericire, nimic nu e încă definitiv, absolut definitiv (*n. a.*).

un plictis enorm. Ce să fac cu puținul timp care-mi mai rămâne de trăit? Nimic nu-mi stârnește interesul; nici măcar conversația cu prietenii care vin să mă vadă din când în când. Deci, încă o dată, ce-i de făcut? Divinitatea mi-e inaccesibilă. Mă prăbușesc, mă prăbușesc. E ca și cum aș da drumul mâinii lui Dumnezeu, care mă reține.

Doar biata mea soție îmi permite să trăiesc sau, mai degrabă, s-o duc târâș-grăpiș, să subzist.

Deci cum stăm? Cu fetele s-a terminat. De băut, nu mai pot. Cu mâncarea? Aceleași bucate, dar mesele sunt scurte. O lungă, lungă plictiseală, asta mi-e viața.

Îmi rămâne totuși ceea ce numesc pictura mea, dar teamă mi-e ca acest interes să nu înceapă și el să slăbească. Și, de asemenea, curios, mă ține în viață un rest de vanitate literară, de gelozie, de teamă de a nu fi uitat de oameni, cum pare că m-a uitat Dumnezeu, arțagul, când mă gândesc la rivalii mei într-ale scrisului. Însă și asta mi-e de prea puțin ajutor.

Nu-mi mai rămâne deci, ca să exist, decât pictura. Dacă aș înceta să pictez, aș fi disperat cu totul. Culorile, și nimic altceva decât culorile, sunt singurul limbaj pe care-l pot vorbi, culorile-mi spun ceva. Ele trăiesc încă, în timp ce cuvintele au pierdut pentru mine sens, valoare, orice expresie. Pentru mine, culorile sunt încă de pe lumea aceasta; ele cântă, sunt de pe această lume și-mi pare că mă leagă de Cealaltă Lume. Regăsesc în ele ceea ce a pierdut cuvântul. Ele sunt cuvântul: desenul, sigur, dar mai cu seamă culoarea e cuvânt, limbaj, comunicare, viață, tot ce mă leagă de rest, de univers. Prin ea mă apropiu de El, prin ea trăiesc. Mă mai stăpânește însă o spaimă, mi-e teamă ca vocile culorilor să nu se curme, să nu se

stingă. Teamă, de asemenea, de a mă repeta, deci teamă să nu-și piardă prospețimea după ce s-au izbit de zidul rece al nonexpresiei: fiindcă repetiția e ucigătoare, clișeu ucigător, noninvenție, adică nonviață, secătuire.

Această teamă, îmi spune F., explică suferințele mele intestinale, tristețea mea, descurajarea, depresia. Ea mă poate împiedica să pictez; mi-e teamă că n-am să mai pot picta. Da, din cauza acestei frici risc să mă îngrop de viu, pentru atât de puțin timp încă viu. Culoare, tu, viața mea, voi, culori, cuvintele mele de pe urmă, martorii mei, universurile mele, culori, existențe, culori vii, întovărășiți-mă, ajutați-mă, trăiți ca să trăiesc și eu, culori, figuri vii, semne ale vieții, podoabe.

*

Le Rondon, august 1986

Ce-am făcut de-a lungul a trei sferturi de secol de viață? Am dormit, mă trezesc: e seara târziu, foarte târziu. Am dormit, mi-am irosit timpul; și timpul meu m-a irosit. Poate că nu e niciodată prea târziu? Poate să vină încă. Îl aștept. Se poate ivi în ultimul ceas, în ultimul minut, în ultima secundă.

Mă întreb însă ce-am tot făcut, ce-am putut face? Am trăit în angoasă sau în uitarea angoasei, dar cu angoasa zăcând sub uitare. Este exact, nu mi-am pierdut „de-adevăratelea“ în întregime cunoștința. Ar fi trebuit să trăiesc numai în căutarea Sacrului. Mă exprim tare, tare rău. Nu mai știu nici măcar să scriu ca lumea, redevin un debutant...angoasa mă gătuie, de ce n-am luptat, prin angoasă, ca să trec dincolo de ea? De ce am avut lașitatea de a mă ameți?